

FOSIL MAGAZÍN č. 6 - ZROZENÍ NAKLADATELSTVÍ SEBETLAČ

5. 1. 1989

ROZHOVOR AUTORA S VYDAVATELEM

Poslední dny jsem ten stav sledoval už se znepokojením. Bylo mi, jako bych se začal rozestupovat ve dvě osoby. Už před několika týdny či lety jsem začal cítit, že se trhám a rozdvouji. A dnes, před nějakou chvílí, se to skutečně stalo. Bylo to v okamžiku, kdy jsem slyšel od sousedů jakousi hlučnou hudbu, zvenku se ozvaly nezřetelné zvuky aut jedoucích po mokré vozovce, potom nějaký ženský hlas cosi volal a já se zaposlouchal a už nebylo a ani nemohlo být návratu. Seděli jsme rázem v místnosti dva, já Autor a já Vydavatel, a oba jsem zastihl už v rozvinutém rozhovoru. „A měl bys začít s vydáním fejetonů,” říkám jako Vydavatel. „Jsou slušně napsány, ví se o nich a je to zároveň záznam jedenácti let tvého života, let, o kterých existují jen kusé a překroucené informace. To by mohlo jít.”

„To mně je jedno, s čím začnem,” říkám jako Autor. „Hlavně, že se časem vydá všechno a nikdo do toho nebude mluvit a nikdo to nebude zdržovat.”

„Počkej,” zarazil se Vydavatel. „Jak to VŠECHNO? Co chceš ještě vydat?” a zabodl do mě podezřívavě mé zelené oči, teď se nedůvěřivě zužující za brýlemi zvanými lenonky, co už nosil Neruda.

„No přece,” začal jsem s rozpaky, „potom vydáme písňové texty, pak knížku Plechovka, napsanou před desíti lety, pak ty Dopisy Ivanovi, pak můj písničkářskéj příběh s obrázkama a dokumentací, potom výběr poezie za dvacet let, a když se začne vydávat, začnu taky psát, ne? A mám doma ještě dvě knížky horníka Ivana Landsmana a filosof Josef Poláček z Mnichova je také...”

„Zbláznil ses?” zařval na mne Vydavatel. „A kdo myslíš, že to bude platit? Každá knížka je takových deset tisíc marek!”

„Ty seš Vydavatel a jsme na Západě a tu je svoboda podnikání...” řekl jsem nejistě a ustupoval do kouta, kde stálo zrcadlo. Zahlédl jsem v něm Vydavatele a ten se ke mně blížil dvounásobnou rychlostí, než já k zrcadlu. Šla z něj hrůza.

„Třeba si to někdo koupí!” zavřeštěl jsem zoufale na obranu. Vydavatel se zastavil a vyvalil na mne oči.

„To myslíš jako za peníze?”

„Jasně, že za peníze, a z těch se to zaplatí, a když něco zbyde, bude na druhou a na třetí knížku a SEBETLAČ se rozjede jako normální nakladatelství.”

„Požádal jsi někoho o podporu?” zeptal se Vydavatel mrazivým hlasem.

„Nepožádal. Nevím kde, a i kdybych věděl, stejně mi nic nedají. A já chci také zůstat nezávislý, protože chci psát svobodně, víš něco jako vítr, který si fouká, na koho si umane...” ale to už jsem v panice vylétl z místnosti, zabouchnul za sebou dveře a přidržel je. Vydavatel se opřel do dveří z druhé strany, ale síly byly vyrovnané, tak začal do dveří mlátit pěstí a řval:

„Ty idiote, kdybys mi řekl, žeš nikde nepožádal o podporu a že to chceš zaplatit jenom z prodeje, tak... Je to naivita, je to do nebe volající blbost. Jak si můžeš takovou kravinu myslet po desíti letech v emigraci a v Holandsku!” a začal do dveří dokonce nepřičetně kopat.

„Ale slíbil jsi už!” vytáhl jsem jediný trumf, který jsem měl, prudce povolil dveře a široce je otevřel. Vydavatel s napřaženou pěstí a ve výkopu proletěl kuchyní a zastavil se až v další místnosti, ze které jsem si, teď, co bydlím sám, udělal ateliér. Zarazil se a překvapeně se rozhlédl. Všude papíry, hromady malých i velkých zkamenělin, obálky, mapy, kytary, archívy, adresáře, plné skleničky a prázdné flašky, australské mušle a na stěně hejno dřevěných ptáků, které jsem dostal z

Prahy za kazety. A všude rozházené dopisy, účty, papíry na balení a v koutě v křesle Kateřina, která překvapeně zvedla oči od knížky.

„Ty tu máš ale bordel!“ vyklouzlo mu z úst. „Vyznáš se v tom vůbec?“ a díval se po místnosti, jako by si chtěl tuto raritu velmi dobře zapamatovat.

„To víš, že se tu vyznám, ale nezamlouvej to. Slíbil jsi. Afspraak is afspraak, jak říkají Holanďani.“

Při zmínce o Holanďanech se zdálo, že zatnul pěsti a že mu naběhly žíly na krku. Též polknul a vypadalo to, že něco velmi ošklivého.

„Slíbil jsem,“ řekl pohnutým hlasem. „Tedy jak se ta kniha bude jmenovat?“

„Požár v bazaru,“ odpověděl jsem hotově.

„Požár v bazaru? Vždyť to je ten fejeton, kvůli kterému jsi měl nejvíc ostudy! Zrušili ti tehdy kvůli tomu i zájezd po Austrálii, z Washingtonu demonstrativně vrátili tvé desky, vyškrtli tě z exilu, dostal jsi sprosté podepsané i nepodepsané dopisy a začali tě považovat za blázna a nepoučitelného pomatence,“ drmolil Vydavatel.

„Ty si to ještě pamatuješ?“

„Bodejť ne! Víš, jak sis to tehdy pokaňhal, a u některých lidí nadosmrti. Dokonce i jakási česká exilová vláda ti poslala protestní rezoluci! Neblbni, teď normálně, jak se to bude fakt jmenovat?“

„Říkám, Požár v bazaru a budou tam všechny moje fejetony bez výběru, jak z Československa, tak odsud.“

Vydavatel se rezignovaně posadil na židli, zmateně bloudil očima po věcech okolo, po obrovském pracovním stole podél stěny, který jsme stloukli s Ivanem horníkem ze dřeva nakradeného na stavbě. Pak ho zaujal linoryt se smrtkou a textem dlouhé moravské balady.

„To už je dost dlouho, cos to dělal, že?“

„Nejmíň patnáct let, ale to tě teď nemusí zajímat, to bude důležité, až budu dělat knihu moravských balad, a tu si představuji pěkně vybavenou, s notami a ilustracemi...“ Vydavatel se vymrštil a s očima podlitýma krví se mi hnal po krku a hystericky křičel: „Dohodli jsme se mluvit o JEDNÉ knize!“

„Dobře,“ řekl jsem klidně, sundal své ruce z hrdla a zase se posadil. Když Vydavatel dosedl, počkal Autor, až si dobalí cigaretu a zapálí si ji. Pak jsem se znovu ztotožnil s Autorem a oznámil: „Tedy tam budou všechny fejetony, povídka Noční vlak a na závěr katalog Fosilu.“

„Ten Fossil, to jsou ty kazety, co si k nim děláš sám obaly, že? Malinko nadprodukce, nemyslíš? Kolik jich už máš?“ zeptal se janouchovsky.

„Dvacet jedna. Letos ještě přibudou tak tři a fosilní písňe budou vyčerpány a uzavřu to. Pak začnu asi desky, ale to ještě nevím přesně, to už asi budu bydlet v Německu a uvidím, co bude,“ začal zaujatě vysvětlovat Autor. Já se na chvíli stáhl mimo ty dva blázny a sedl si ke Kateřině. Oba si toho všimli s nevolí.

„Máš odvalu, ale je to tvoje věc. Pokud si chceš zlámat vaz, já ti bránit nebudu, ale dvacet jedna kazet je nepřehledně moc. Kolik jsi toho už dohromady vydal?“

„Pět tisíc.“ Vydavatel se na Autora zkoumavě podíval, jako by to špatně pochopil a Autor pokračoval. „Pět tisíc a z toho čtyři tisíce jsou už mezi lidma,“ odpověděl pyšně a já neodolal a zase se ztotožnil.

„Tak to jsme teda v balíku!“ plácl se Vydavatel radostně do stehů a podíval se na mne novým, plně optimistickým pohledem.

„No to ne,“ odpověděl jsem smutně a už pozdě zalitoval toho ztotožnění, neboť pocit pýchy zhořkl ve vzpomínce na všechny ty stovky hodin práce. „Zatím se to jen zaplatilo a kdyby mi jedni manželé z Německa dost značně finančně nepomohli, nevím, nevím. Ale kdo ví? Nejhorší je za mnou a teď už to zkrachovat nemůže,“ pravil jsem realisticky za sebe i za ty dva.

„Tedy na knížku nemáš. Aha. A kdy to chceš dát do sazby?“

„No právě. V SAZBĚ UŽ TO JE! A proto s tebou potřebuju nutně mluvit, neboť máme už velmi naspěch...“ a chtěl jsem ještě jakýsi přesvědčivý argument přidat, ale nic mě nenapadlo a místo toho na mne padla ochablost. Možná je to všechno opravdu pošetilost, jejímž výsledkem bude jen hrozivý dluh u tiskaře a doma mnoho beden neprodatelných knih. Z ponurých myšlenek mě

vyrušila Kateřina, neboť se zvedla.

„Tak až se dohodnete, tak mi přijd'te říct výsledek, já si jdu číst vedle,“ a zavřela za sebou dveře.

„Kdo to je?“ zeptal se Vydavatel spiklenecky a mrknul na mě okem. „Nějaká nová, ne? Mladá, že?“ a mrknul na mne ještě jednou. Ti mužský jsou ale idioti!

„To je taková holka z Kolína.“

„Němka? Ty prej uměj dobře vařit.“

„Copak, vole, neslyšíš, jak mluví česky? A vůbec, co sem taháš takový věci. Teď jde o knížku!“

„Jde TAKY o knížku, ale víš, jak rádi lidi drbou, jak mají rádi pikantnosti a jak jim vadí, když nemají jasno. Teď můžeme dát informace z první ruky a toho musíme využít, to ti říkám jako vydavatel.“

„A co chceš tedy vědět?“ otázal se Autor tónem, který naznačoval jakési pochopení pro pozemské věci.

„Kdo ti bude dělat korektury? Ona, že?“

„Když to studovala a když to umí!? Chci to mít v pořádku, aby to Vaculík nemusel číst s tužkou v ruce.“ Vydavatel se zasmál, jakoby nad jakousi starou vzpomínkou.

„Pošleš tu knížku Vaculíkovi?“

Touhle otázkou mě zaskočil. Je to všechno už tak dávno a ještě bych musel psát nějaké věnování. Ať mu to někdo koupí. Má na Západě víc vlivnejch známejch než já. Už po desetiletí je ta jeho generace docela úspěšně fungující mafie, jak ve vládě, tak v opozici. To ta moje čistá a nenamočená stojí za hovno. Narodili jsme se tak, že jsme nebyli násilím zavlečeni ani do války, ani do politiky a když už nám v hlavě začal hrkat rozum, ukázali nám osmašedesátej. Ale hned po něm hmátnul Rusák a my zůstali stát s otevřenou hubou a svěšenýma rukama. A tak jsme tu naši frustraci svedli na ty Vaculíky a Kohouty. Ale to bych neměl říkat nahlas, aby se nezdálo, že se jich zastávám. Oni se umějí hájit sami a jen bych tím jaksi přiznal osudný fakt, že ta moje generace...

„A to by mohlo poškodit prodej knihy,“ dodal Vydavatel, jako by mi viděl do myšlení.

„Ať si ji Vaculík koupí, jako všichni,“ uzavřel jsem generační problém.

„To jako v knihkupectví? A co myslíš tím -všichni-?“ zarejpal Vydavatel a mně, nevím proč, došla trpělivost. O čem to vlastně mluvíme a proč? Já to napsal a proboha, ať už to někdo vydá!

„A už mě nesor!“ vyjel jsem na něj. „Víš, jak se věci mají, víš, že mi nikdo nepomůže, tak s tím něco dělej,“ a zapálil jsem si taky a rozhodl se už nic neříkat, protože to nikam nevede, jenom do pochybností, a těch mám dost tak jako tak.

„Nějaký plán bych měl,“ začal pozvolna a smířlivě Vydavatel. „Obešleš těch svých tři sta adres, těch pět stovek ti na to ještě půjčím, všechno vysvětlíš a připomeneš, že to spěchá. Však oni tě ve štychu nenechají.“

Polil mě pot studu a trapnosti. Jemný vkus a nenásilnost je možné si zachovat, jenom když se na nikom nechťejí peníze. Jaká úleva pro autora, když může tu špinavou práci přenechat obchodníkům, být z obliga a mít čisté svědomí, že já nic, já muzikant. Být si vlastním vydavatelem, vymejšlet si svůj vlastní Sebetlač: nedá se nic dělat, ale bere to morální vítr z plachet a vynucuje si to onu optimistickou přátelskost hokynáře, stojícího za cinkající kasou a kasírujícího. A kazí to styl i prózu, o zpívání ani nemluvě.

„Takže uděláme tři druhy cen,“ pokračoval Vydavatel. Kniha bude mít kolem tří set stran a bude stát poštou 30 DM neboli 16 US dolarů. A teď slevy:

Kdo si vezme ke knížce ještě dvě jakékoliv kazety, dostane všechno za 50 DM, to je za 26 US dolarů, a to už je dobrá sleva jak na knihu, tak na kazety.

A pak mám ještě jeden nápad kapitalistický, tedy investiční: kdo ti půjčí, tomu snížíš cenu o 30 %. To znamená, že když ti někdo pošle nejméně dvojnásobek základní ceny, dostane knihu za 20 DM (11 US\$) a ty mu ten zbytek do léta vrátíš. Takže těm svým „věrným“ to umožníš koupit levněji a zároveň budeš mít teď hned na zaplacení tiskárny a spokojenost bude na všech stranách.“ Díval jsem se na Vydavatele s obdivem i nenávistí.

„Tos vymyslel moc hezky, ale stejně se nezbavím pocitu trapnosti a stejně to všichni nepochopí tak, jak to říkáš.“ To Vydavatele rozdurdilo.

„Tak na takové lidi se můžeš vybodnout. To, že si musíš vydávat své vlastní věci, není tvoje vina,

a kdo to nechápe, je vůl. Když někdo sprostě spekuluje na burze a nebo s pozemky, když někdo věnuje celý svůj život pouhému vydělávání peněz, před nikým se nestydí, lidé si ho váží, pitomci, i když jsou šizeni. A co by ses vlastně měl stydět ty? Snad jen za to, že na tom nezbohatneš. A víš, co lidi jen tak vyhoděj za jednu útratu v hospodě? Chudej zůstaneš stejně, tak si alespoň zachovej hrdost. Rozumní lidé to pochopí a těm ostatním není pomoci.” Polila mě horkost. Tak se to přece nedá servírovat, ale jak tedy? Na těch dvou posledních australských kazetách zatím prodávám 1600 DM. Zaplatila se jen propagace, kterou si všichni tak pochvalovali, hlavně její literární úroveň, pak je zaplacené studio a materiál na mástrtejpy. Byla to blbost vydávat, ale kdo to má předem vědět? Tou propagací rozesílanou poštou se náklady tak příšerně zvětšují, ale jak o tom dát jinak vědět, když reklama v emigrantských plátcích vůbec nezabírá. Čte to vůbec někdo?

„Asi je to všechno pravda, co říkáš, ale jsou to taková ošajslich témata,” pověděl Autor, se kterým se v té chvíli nikdo neztotožnil.

„A teď mě zase nese ty s tou svou úzkostlivou jevištní skromností,” vyjel na něj Vydavatel znovu. „Jde o vydání knihy a to bez peněz nejde a o ty peníze si musíš říct. Tak jdeme do toho nebo ne? Plácnem si?” a Vydavatel se slavnostně vztyčil a nabídl pompézně Autorovi ruku. Ten trochu zaváhal, neboť kytaristické mozoly z ruky už dávno zmizely, což je Vydavatelova vina, ale za co se stydět? Tedy došlo ke stisku rukou jak v sovětském či americkém filmu, stisku chlapskému a plnému důvěry v budoucnost, a na obzoru právě začalo vycházet slunce, které svými prvními jasnými paprsky pozlatilo světu dosud skrytý nápis SEBETLAČ. Byl jsem též jaksi oslněn a nějak mi nebylo jasné, čím je čím ruka, zase jsem zaslechl hlasy a zvuky, odněkud ze sousedství zazněla hlučná hudba, vše se začalo propojovat a rázem jsem tu byl zase jen já sám, sedící nad psacím strojem a zuřivě si mnoucí ruce. A bylo mi nějak do smíchu. Do smíchu kvůli směšnosti toho všeho a do smíchu též z úlevy, že je to na světě. KONEČNĚ KNIHA!

NOVÉ DVĚ KAZETY

Těž mě zamrzelo, že se Vydavatel v rozhovoru s Autorem posmívá tomu množství vydaných kazet, ale sám to neumím zabrzdit, nevím ani jak. Ještě v Československu, kde žili okolo jenom Češi a nebylo nikam tak daleko, jsem vystačil s koncerty a to, že se věci nevydávaly, mě tolik nemrzelo, lidé si to sami nahrávali na magnetofony a šířilo se to jak pánbů dal. Kazety jsem začal vydávat s myšlenkou, že budou jakousi náhražkou koncertů, ale živý koncert se nedá nahradit a organizování českých koncertů v emigraci je v podstatě nemožné. A z toho, co se podaří, ještě značnou část pokazí čeští opilci, kteří si pak svou osamělost agresivně vylévají na ubohém publiku, které se v malém množství, a přesto obětavě, na koncert dostaví. Proč se ale emigranti dostavují ve velkých množstvích na koncerty Karla Gotta nebo Heleny Vondráčkové či jiných, troufal bych si říct protektorátních umělců, nechápu, ale snad je to proto, že většinou emigrovali pitomci, kteří se svému politickému přesvědčení vyučovali v prodejních Tuzexu.

Tedy další kazeta se jmenuje PRAVDĚPODOBNÉ VZDÁLENOSTI. Je to záznam jednoho z mých posledních koncertů v Praze na jaře roku 1977. Dnes už mohu prozradit, že to natočili technici Supraphonu a že ji sestavil jeden známý dosud v Československu píšící hudební kritik. Je to totéž, co vyšlo před deseti lety na desce u švédského Šafránu. Prodalo se tehdy 1200 desek, což se mi zdá dnes neuvěřitelné. Kde jsou všichni ti kupci? Je to snad nejhezčí a nejcelistvější záznam mého zpívání.

Další kazetu jsem nazval OLOMOUC 76. Je to slušný amatérský záznam mého koncertu v Olomouci, pravděpodobně roku 1976. Tehdy jsem ten koncert nazval Předfreudovské tendence v lidové písni a zázračně na této kazetě je, že jsem její mástrtejp dostal darem na onom koncertě v Budapešti loni na podzim. Přišel za mnou takový tichý a usměvavý hoch, řekl, že je zvukař, že zná mé kazety a že pro mne sestavil jeden záznam mého koncertu. To bych nazval skutečným ožitím fosila a tím je také tato kazeta vzácná. Jsou na ní pouze moravské lidové balady a jaksi i vyšla sama z lidu, tedy ani sám do ní nesahám a vydávám to tak, jak to je. Takže toto je už pátá kazeta sestavená pouze z moravských balad.